

Malá vzpomínka na historii školního vyučování v Morkůvkách

předneseno při příležitosti otevření nové budovy pro speciální školu v Morkůvkách - 5.11.2011

Vážení hosté, přátelé a občané !

Morkůvky jsou malá obec. Historie jejího školství však stojí za pozornost, mimo jiné proto, že na rozdíl od jiných podobně malých obcí dosud neskončila a dnes bude zahájena její nová kapitola.

Po **tolerančním patentu** se přihlásila většina morkůvských obyvatel k nově povolené reformované církvi. Bylo jich 157, celkem 35 rodin. Rok poté - v říjnu 1782 - přišel do nedalekých Klobouk evangelický farář, Pavel Šlachta z východního Slovenska. Spolu s kazateli si mohli evangelické sbory povolat také učitele a zřídit vlastní obecné školy. V Kloboukách vznikla evangelická škola a od roku 1790 do ní byly přiškoleny evangelické děti z okolí - mimo jiné i z Morkůvek. Netřeba dodávat, že do Klobouk chodily každý den pěšky. Ovšem v zimě byla účast z Morkůvek slabá pro neschůdnost cest. Proto obec i sbor usilovaly o zřízení samostatné evangelické školy v místě. To se jim v roce 1823 skutečně podařilo, ale škola zde fungovala pouze v čas nepohodlného počasí a špatné - doslova „bezedné“ cesty. Z Klobouk byl v takovou dobu vyslán do Morkůvek **učitel Vincenc Storch** a učil místní evangelické děti většinou ve čtvrtek v domě rolníka Kyncla a později v obecní pastoušce. Takové škole se tehdy říkalo exkurendní, protože do ní učitel pouze docházel.

První žádost o zřízení vlastní školy podaly morkůvští evangelici v roce 1829. Nejprve jim bylo povoleno, aby školský pomocník bydlel v zimě v Morkůvkách a děti nemusely chodit do Klobouk. Toto zimní vyučování však bylo některým trnem v oku. Roku 1838 byla podána stížnost, že evangelický učitel se zde zdržuje ještě na jaře a úřady jednostranně rozhodly, že evangelické děti mají napříště chodit do katolické školy v Brumovicích. Na podzim roku 1841 byla škola dokonce úředně uzavřena. Proti tomu rodiče evangelických dětí podali protest, který byl kladně vyřízen až za čtyři roky (1845), odkdy se v zimě v Morkůvkách opět vyučovalo.

Teprve v roce 1848 – tedy po 25 letech - povolil vrchnostenský úřad v Hodoníně zřídit v Morkůvkách **trvalou jednotřídní školu pro evangelické děti** s bytem pro učitele. V témže roce 1848 byla evangelická škola – tedy tato budova - také postavena. Od roku 1849 byly přiškoleny do Morkůvek i evangelické děti z Brumovic a naopak katolické děti z Morkůvek chodily do Brumovic.

Morkůvská evangelická škola byla zpočátku **odloučeným pracovištěm** evangelické školy kloboucké. Morkůvští však toužili po vlastní škole. První žádost o osamostatnění byla podána v prosinci 1852, v dubnu příštího roku přijela komise, a až koncem roku se hejtmanství vyjádřilo. Žádost byla zamítnuta. Morkůvští se však nevzdali a sepsali postupně dvě nové žádosti. Problém byl v tom, že ministerstvo od evangelíků žádalo, aby současně zajistili i plat pro učitele katolického. Zápas s úřady trval bezmála 11 let.

Věc vyřešilo však až vydání **protestantského patentu** roku 1861 (tedy před 150 lety), který evangelickou církev postavil na roveň s římskokatolickou a morkůvským evangelíkům již nikdo nemohl ve zřízení samostatné školy bránit. Škola se oficiálně osamostatnila roku 1863 a prvním evangelickým učitelem byl jmenován Šimon Španiel.

V té době si i katolíci postavili v Morkůvkách vlastní školu - naproti školy evangelické. Brněnské biskupství ji před několika lety za symbolickou cenu prodalo středisku evangelické Diakonie. Dnes jsou v ní zřízeny terapeutické dílny pro klienty Arkénie.

Další tentokrát **zásadní změna přišla roku 1871**, kdy byly konfesijní školy v Rakousku zrušeny. Od té doby sloužila evangelická škola dětem obojího vyznání podle potřeby jako škola veřejná. Každá obec se nyní měla postupně postarat o zřízení a vybudování vlastní obecní školy. Morkůvští radní se ke stavbě nové školy odhodlali po dvaceti letech. Nová a podstatně větší škola byla postavena v blízkosti obou dosavadních škol na pozemku evangelické církve. Školu postavila nákladem 5,5 tisíce zlatých obec a mnohé práce se děly svépomocí a za přispění ochotných spoluobčanů.

Když byla **budova v roce 1893 dostavěna**, byla v pozemkové knize zapsána jako „**Evangelická škola**“, byť to byla škola obecní a chodily do ní morkůvské děti bez rozdílu vyznání. Proč dali morkůvští zastupitelé svou obecní školu zapsat jako evangelickou? Nepochybně proto, že evangelická církev na ni dala svůj pozemek a patrně i proto, že většina zastupitelů i občanů byla evangelického vyznání. Ostatně i starou evangelickou školu používala obec nadále ke školní výuce. Byla zde jedna třída a byt pro učitele.

Je třeba si uvědomit, že dříve lidé příliš nerozlišovali, zda jde o majetek obecní nebo církevní. **Byla to přece jejich církev i jejich obec.** Titíž lidé tvořili společenství obecní i církevní. V obou případech škola patřila těm, kteří ji stavěli pro své děti. Byl to podobně nepatrný rozdíl, jako když dnes nějaká budova patří státu, jiná kraji nebo obci. Není to majetek soukromý, ale obecný. Slouží všem. Tak tomu bylo i s morkůvskou obecní školou, kde se učilo do roku 1973.

Od té doby jezdí morkůvské děti do školy do Klobouk nebo do Brumovic a školní budova na určitý čas přestala sloužit svému původnímu účelu. Bylo zde zdravotní středisko, klub důchodců, konaly se zde volby a v posledním období zde bylo umístěno muzeum generály Peřiny, který do této školy v dětství chodil. Před 14 lety se tam konalo slavnostní otevření Narnie - střediska evangelické Diakonie, která právě v Morkůvkách v budovách staré evangelické a katolické školy vybudovala útočiště pro děti s mentálním a tělesným postižením.

Mezitím došlo k významné změně školského zákona. Až dosud platilo, že na školní docházku měly nárok pouze děti zdravé a intelektuálně vyspělé. Ty ostatní dostaly nálepkou nevzdělavatelných. Od roku 1998 má však na školní docházku v rozsahu 9 let nárok každé dítě. Místo aby se dítě muselo sklonit před úrovní školy, musí se škola sklonit před dítětem. Místo, aby se člověk musel podřídit instituci, je úkolem instituce, aby se otevřela člověku.

Řada dětí by ovšem do běžné školy nemohla chodit, proto je třeba vybudovat síť speciálních škol, které hledají různé způsoby jak dětem s handicapem umožnit jim přizpůsobenou formu vzdělávání. Jejím cílem není psaní, čtení a počítání, ale především sebeobsluha, výtvarné dílny, hudební výchova a především láska, trpělivost a úcta, kterou tito lidé potřebují, stejně jako každý z nás.

Kde však takovou školu v Morkůvkách zřídit? Při dnešním poklesu porodnosti se ukázala možnost otevřít takovou speciální školu v bývalé mateřské školce. Zde také škola pro klienty Narnie jako pobočka speciální školy v Hustopečích až do června tohoto roku **deset let** působila. Už tehdy došlo k unikátní spolupráci církve, státu a obce. Obec poskytla budovu, evangelická církev si ji pronajala, vytvořila dětem náhradní domov a stát jim zřídil školu

Dnes začíná druhé dějství této spolupráce. Bývala obecní škola potřebovala opravy. Obec neměla na její opravu prostředky a oprávnění. Majitel neměl do budovy přístup. Došlo však k moudré dohodě. Mateřská škola se vrátila obci a obec předala obecní školu církvi.

Ta ji během prázdnin nákladem víc jak půlmilionu opravila, aby opět sloužila našim dětem. Finančně přispěl Jihomoravský kraj, část peněz půjčil bezúročně evangelický sbor v Brně. Nebudou do ní však chodit děti narozené v Morkůvkách, ale žáci z celého okresu Břeclav, které sem rodiče budou vozit, aby se navzdory svému postižení mohly vzdělávat a prožít pokud možno plnohodnotný život.

Věřím, že i o těchto dětech, které nebydlí v Morkůvkách, můžeme a chceme říci, že jsou naše. Neboť morální vyspělost společnosti se měří právě podle toho, jak se chová ke svým nejslabším. Znovu se tak po několika letech naplní heslo, které stavitelé této školy kdysi napsali na její stěnu, ale v posledních letech zůstal zakryt a zamalován: „**Bohu, vlasti a národu.**“

Církev dnes otevírá tuto školu těm nejmenším a nejslabším mezi námi. **Stát** zde zajistí výuku a vzdělávání a **obec** může být pyšná, že taková škola stojí v jejím středu.

Jiří Gruber, senior ČCE v Brně